

Van ‘vertikale doorstroming’ naar een Vrije School

Nol Verhagen

‘De zogenaamde “vrije ouders” van de Bussumse Vondelschool zullen omstreeks juli van dit jaar definitief een nieuwe school stichten.’ Dat berichtte wethouder W.E. Witteveen begin januari 1977 aan de Commissie voor Onderwijs van de Bussumse gemeenteraad.

Op de bijzonder neutrale Vondelschool, krap tien jaar eerder ontstaan uit de openbare Prins Hendrikschool, was een conflict uitgekomen over de te volgen onderwijsmethode. Onder aanvoering van schoolhoofd, de heer A. Riepe, was men zes jaar eerder de weg ingeslagen van de vrije leer methode van antroposoof Rudolf Steiner. Een deel van de leerkrachten, de ouders en vooral het bestuur wilden de klok terugdraaien en terugkeren ‘naar de principes van een neutraal-bijzondere school’. Een aantal verzoeningsbijeenkomsten had niet mogen baten. De wethouder voorzag wel problemen, want het leek erop dat de oude en de nieuwe school het gebouw zouden moeten gaan delen. Bovendien dreigde het gevaar dat de Vondelschool te weinig leerlingen zou overhouden om te kunnen voortbestaan.

‘Intimidatie en manipulatie’

Tijdens een bijeenkomst van de ouders op 12 januari 1977 ging het er stevig aan toe. Tegenstanders van de nieuwe school verweeten de voorstanders dat ze zes jaar lang op slinkse wijze een nieuwe onderwijsmethode hadden ingevoerd: ‘Je infiltreert niet volgens de methode van Mao’s rode boekje een school door intimidatie en manipulatie om hem over te nemen.’ Ook het bestuur voelde zich overvallen: ‘Wij als bestuur hebben nooit geweten dat er sprake was van lessen volgens de vrije leer methode op de Vondelschool.’ Een wat merkwaardig verweer, omdat leerkrachten speciale cursussen voor Vrije School-onderwijs hadden gevolgd en enkele bestuursleden kinderen op de school hadden. Een van de bezwaren tegen de nieuwe methode was dat deze geen aansluiting zou geven op het reguliere vervolgonderwijs. Elders in dit nummer

(Van Prins Hendrik naar Vondel) is te lezen dat de ‘vertikale doorstroming’ in 1965 juist hét argument was geweest voor de vorming van een scholengemeenschap met het Goois Lyceum!

Gesis, applaus en boegeroep

De rector van het Goois Lyceum, nota bene deelgenoot in de Vereniging

De Frederik van Eedenschool in 1980; de school was toen al overgedragen aan de Vrije School
Michael

De Vrije School
Michael aan de
Esther De Boer
van Rijklaan, 2018.
(Foto: J. van Hassel)

Gooische Scholengemeenschap, bracht naar voren dat leerlingen van de Vondelschool (die al jarenlang 'vrije school onderwijs' kregen) vaak ver achter waren, wat door voorstanders als een leugen werd afgedaan. 'Gesis, applaus of boegeroep begeleidden de diverse sprekers en vragenstellers, al naar gelang de opmerking bij de gescheiden groeperingen verkeerd vielen of aansloegen', meldde *De Gooi- en Eemlander* op 13 januari. Toch leken ruim 250 ouders de Vrije School te willen volgen. Andere ouders hadden hun kind juist van school gehaald om de aansluiting bij het vervolgonderwijs zeker te stellen. Saillant detail was dat de Vondelschool, juist vanwege het 'vrije onderwijs' een groot aantal leerlingen had van buiten Bussum: ouders waren soms zelfs bereid vanwege dat onderwijs naar Bussum te verhuizen.

Een fait accompli

Het gemeentebestuur stond voor een fait accompli. Het kon niet veel anders doen dan de gebruiksovereenkomst met Vereniging Gooische Scholengemeenschap met betrekking tot de Vondelschool opzeggen, om de handen vrij te hebben ingeval van de voorziene afsplitsing van de Vrije School. In de maanden die volgden ging de discussie dan ook voornamelijk over de toekomst van het schoolgebouw: zou de nieuwe (vrije) school in dat gebouw kunnen of moeten blijven en zou de oude Vondelschool wel genoeg leerlingen overhouden om te kunnen voortbestaan? Als alternatief voor de Vrije School kwam de binnenkort leegkomende Brandsmaschool in het Spiegel in beeld.

Een juridische complicatie was dat enkele ouders bij Gedeputeerde Staten bezwaar hadden aangetekend tegen het besluit van het gemeentebestuur om medewerking te verlenen aan de oprichting van de Vrije School. Ook al had dat bezwaar weinig kans van slagen, het zorgde er wel voor dat verdere besluitvorming over huisvesting en vooral subsidiëring van de Vrije School, hangende de afhandeling van dat bezwaar, werd geblokkeerd. De voorstanders van de Vrije School (ouders en leerkrachten) waren echter vastbesloten door te zetten, desnoods (voorlopig) zonder subsidie.

Het einde van het liedje

In juni 1977 werden de leerkrachten die voorstander van het Vrije School-onderwijs waren, ontslagen. Ze trokken hun aanvankelijke beroep tegen dat ontslag in omdat ze anders wellicht gedwongen zouden worden naar traditionele onderwijsvormen terug te keren. Er was voor de Vondelschool immers een nieuw (traditioneel) leerplan vastgesteld. Het eind van het liedje was dat in september 1977 de Vrije School Michael van start ging, inderdaad in het oude gebouw van de Brandsmaschool. Twee jaar later wist de Vrije School via een gerechtelijke procedure af te dwingen dat ze kon verhuizen naar het gebouw van de het jaar daarvoor opgeheven Frederik van Eeden-school aan de Esther de Boer van Rijklaan. En daar zit ze nog steeds!